

Recenzii

aspect din multiplele aspecte legate de acest incident. De ce ar fi necesar să dăm credit exclusiv unei ipoteze în detrimentul altora și nu am putea vorbi de un complex de cauze care să explice comportamentul Apostolului Petru în „incidentul de la Antiohia”?

De asemenea, acest volum este important pentru mai buna cunoaștere a statutului cercetărilor moderne despre Apostolul Iacov. Capitolul al patrulea, despre istoria atitudinii iudaice față de stăpânirea romană în prima parte a primului secol al erei creștine, este un valoros excurs istoric. Pentru cei interesați de istoria Antiohiei ca centru creștin, volumul acesta merită toată atenția.

Pr. Conf. Dr. Habil. Daniel Buda

Metropolitan Hilarion Alfeyev (ed.), *St. Isaac the Syrian and His Spiritual Legacy*, St. Vladimir's Seminary Press Yonkers, New York, 2015, 288 p.; ISBN 978-0-88141-526-1

Acest volum conține studiile prezentate de 24 de autori din diferite țări și de diferite confesiuni în cadrul unei conferințe despre Sfântul Isaac Sirul și moștenirea sa la Institutul de Studii Postuniversitare Sfinții Chiril și Metodiu din Moscova, între 10-11 octombrie 2013. Editor este Mitropolitul Ilarion Alfeyev de Volokolamsk, Rector al institutului organizator și Șef al Relațiilor Externe al Patriarhiei Moscovei, care semnează primul „articol introductiv” – însă, în mod oarecum curios, lipsește un cuvânt înainte. Articolul introductiv cu titlul *În căutarea unei perle spirituale: Sfântul Isaac Sirul și opera sa* (p. 7-27) se încheie cu exprimarea speranței Mitropolitului Ilarion ca organizator al conferinței, că studiile despre Sfântul Isaac Sirul vor cunoaște un nou început prin contribuțiile prezentate în cadrul acesteia.

Sebastian Brock, de la Universitatea Oxford, a contribuit cu un studiu despre *Psalmodie și rugăciune la Isaac Sirul* (p. 29-37). Renumitul siriacist arată că psalmodia și rugăciunea sunt elemente inseparabile ale vieții monahale pentru Sfântul Isaac. Acestea au un scop comun anume de a-l apropia pe om de Dumnezeu, de aceea trebuie să fie înțelese drept complementare: rugăciunea iluminează, iar psalmodia îl înalță pe om la rugăciunea profundă. Tamara Pataridze, de Universitatea Catolică din Louvain, a contribuit cu un studiu despre *Isaac de la Mănăstirea Sfântul Sava: Istoria originii multiplelor traduceri ale operei Sfântului Isaac Sirul și distribuirea lor în Sfânta Lavră*. Studiul accentuează mai ales influența operei Sfântului Isaac asupra monahismului georgian. Marcel Pirard, de la Centrul de Studii Orientale din Louvain, a scris despre *Ediția critică a versiunii grecești a „Omiliilor Ascetice ale Sfântului Isaac Sirul” (Mănăstirea Iviron, 2012)*, (p. 51-57). Sabino Chialà, de la comunitatea monahală din Bose (Italia) a contribuit cu un scurt articol despre *Versiunea arabă a Sfântului Isaac Sirul: Un Canal de transmitere a Literaturii siriace* (p. 59-67). Sebastia Janeras, Facultatea de Teologie din Catalonia, prezintă *Câteva exemple ale schimbării înțelesului în traducerile latine și vernaculare ale lui Isaac Sirul* (p. 69-86). John Behr, de la Seminarul Sfântul Vladimir din New York, a prezentat un studiu cu titlul *Sfântul Isaac de Ninive despre Crucea lui Hristos* (p. 87-95). Pentru Sfântul Isaac, Crucea este o taină ascunsă până acum, dar revelată nouă ca început, căci prin ea Fiul lui Dumnezeu ne oferă libertate și suntem introduși în viața și slava lui Dumnezeu. Puterea descoperită

prin Cruce este aceeași putere care a adus lumea la existență și pentru care a fost adusă la existență. Găsim la Sfântul Isaac o profundă mistică a Crucii, ne asigură J. Behr.

După o serie de 10 imagini color cu Sfântul Isaac Sirul și alți sfinți asceți urmează a doua serie de studii. Aceasta este deschisă de Serafim Seppälä, de la Universitatea Finlandei de Est, cu un studiu despre *Angelologia Sfântului Isaac Sirul* (p. 97-113). La Sfântul Isaac, întreaga structură spirituală creștină este în legătură cu lumea angelică și cerească, ba mai mult, chiar în comuniune cu aceasta. Totuși, Sfântul Isaac a afirmat: „Mai binecuvântat este cel care este vrednic să-și vadă propriul suflet decât cel care a ajuns să vadă îngeri.” Eugeny Barsky, inițiatorul unei enciclopedii ortodoxe, și Maxim Kalinin, de la Institutul Sfinții Chiril și Metodie, au scris despre *Adam în al treilea volum al lui Isaac Sirul* (p. 115-122). Este vorba de ediția editată de Sabino Chialà, *Isaco di Ninive*, Terza Collezione (Lovanii, 2011). Alexey Fokin, de la același institut a propus un studiu cu titlul *Apocatastaza în Tradiția creștină siriană: Evagrie și Isaac* (p. 123-134). Este vorba de un studiu comparativ în care autorii arată că eshatologia și cosmologia Sfântului Isaac este dependentă de Evagrie, care la rândul lui depinde de Origen. Totuși, adaugă ei, eshatologia lui Origen nu este atât de clar și sistematic prezentă la Isaac, precum este la Evagrie. Arhimandritul Gabriel Bunge de la Sihăstria Santa Croce a prezentat în franceză un studiu, publicat în volum în engleză, cu titlul *Din greacă în siriacă – și înapoi: Nenorocirile unei citări din Evagrie Ponticul* (p. 135-145). Acest studiu este o mostră a modului în care citările trunchiate pot duce la înțelegeri dintre cele mai greșite. Hannah Hunt, Universitatea Trinity Leeds, scrie despre identitatea monahală în secolul al VII-lea și în secolele următoare din perspectiva identificării monahului cu cel care plânge (p. 147-154). O temă similară, anume *Ritualul lacrimilor la Isaac de Ninive* (p. 155-167), este propusă de Jean Akiki de la Universitatea Sfântul Duh din Kaslik, Liban. Brouria Bitton-Ashkelony de la Universitatea Ebraică din Ierusalim, a contribuit cu titlul „*Redus la o stare de tăcere*”: *Isaac de Ninive și Ioan de Dalyatha despre auto-transformare* (p. 169-180). Julia Furman de la Universitatea Rusă de Stat pentru Științe Umaniste, propune un studiu cu titlul *Conceptul de lume temporală potrivit lui Ioan Bar Penkaye și Isaac Sirul* (p. 181-185). Ioan Bar Penkaye este autorul siriac la care întâlnim cel mai bine elaborat conceptul de lume temporală care este abordat de autorii est-siriaci de-a lungul secolelor VI-XIII. La autorii est-siriaci, lumea este prin definiție temporală, subliniindu-se astfel faptul că este trecătoare. Expresia apare și la Isaac Sirul, însă nu știm cu exactitate nici cine a creat-o și nici dacă a apărut în tradiția siriacă (răsăriteană sau apuseană) sau în cea greacă. Natalia Golovkina, de la Universitatea Umanitară Ortodoxă Sfântul Tihon scrie despre *Genul Literar Ascetic și Particularitățile lui în Literatura siriacă (prin exemplul operei Sfântului Isaac Sirul)* (p. 187-197). Vladimir Baranov, Universitatea de Stat din Novosibirsk, a contribuit cu studiul intitulat „*Îngeri în înfățișarea sfinților*”: *O tradiție siriacă în Constantinopol* (p. 199-210). Este un interesant articol care scrie despre posibilele influențe ale doctrinei „dormirii sufletelor”, în opinia autorului de origine est-creștină, asupra spiritualității și doctrinei constantinopolitane, inclusiv asupra izbucnirii iconoclasmului. Egumenul Dionisie Shlenov, Academia Teologică din Moscova, propune un studiu comparativ: *Isaac Sirul și Simeon Noul Teolog ca dascăli ai tăcerii* (p. 211-222). Olga Popova (fără afiliere precizată) scrie despre *Imaginea Sfântului Isaac Sirul în arta bizantină a secolului al XIV-lea* (p. 223-228).